

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล

1. แหล่งข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลจากโครงการศึกษาครอบครัวไทย (General Family Survey หรือ GFS) ปี พ.ศ. 2537 ที่ดำเนินการสำรวจโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสัมภาษณ์ประชากรชาย-หญิง ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมือง และเขตชนบทของทุกภาค จำนวน 3,237 ราย เป็นชาย 1,046 ราย และเป็นหญิง 2,191 ราย โดยเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลระดับประเทศเกี่ยวกับสภาวะการณืความสัมพันธ์ และศักยภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหาหลายด้านที่เกิดขึ้นในครอบครัวไทยที่อาจนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการและการวางแผนทั้งปัจจุบันและอนาคต

2. การเลือกตัวอย่างในโครงการศึกษาครอบครัวไทย General Family Survey หรือ GFS

โครงการศึกษาครอบครัวไทย ปี พ.ศ. 2537 ใช้วิธีการคัดเลือกครอบครัวที่จะตกเป็นตัวอย่าง เพื่อเลือกบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์ แบบเจาะจง (purposive sample) คือ กำหนดให้ครอบครัวที่ตกเป็นตัวอย่างในจำนวนใกล้เคียงกันจากแต่ละภาค โดยไม่คำนึงถึงในความแตกต่างระหว่างภาค (กล่าวคือ ขนาดตัวอย่างไม่เลือกแบบ proportional to size of population) ซึ่งขั้นตอนการเลือกตัวอย่างครอบครัวทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของทุกภาค ดังตารางต่อไปนี้

เขตพื้นที่	จำนวนเขตพื้นที่และบ้านตัวอย่างที่จะเลือก/ภาค				
	เหนือ	อีสาน	กลาง	ใต้	กรุงเทพมหานคร
จังหวัด	3	3	3	2	1
อำเภอ (2: จังหวัด)	6	6	6	4	-
หมู่บ้าน (3: อำเภอ)	18	18	18	12	-
ชุมชน (2: จังหวัด) *	6	6	6	4	20
บ้าน (:หมู่บ้าน)	25	25	25	25	-
บ้าน (:ชุมชนอาคาร)	35	35	35	35	38

*ชุมชนอาคารในเขตเมือง (urban block)

โดยสรุปตัวอย่างของโครงการ GFS สัมภาษณ์ประชากรชาย-หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมือง และเขตชนบทของทุกภาค จำนวน 3,237 ราย เป็นชาย 1,046 ราย เป็นหญิง 2,191 ราย ซึ่งอยู่ในเขตเมือง 1,583 ราย และอยู่ในเขตชนบท 1,654 ราย

เนื่องจากคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาในโครงการนี้ได้แบ่งกลุ่มผู้ตอบออกตามประเภทการอยู่อาศัยกับบิดามารดาเป็น 3 กรณี ได้แก่ กรณีที่บิดาและ/หรือมารดาอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับบุตร กรณีที่บิดาและ/หรือมารดาไม่ได้ในบ้านเดียวกับบุตร และกรณีที่บิดาและ/หรือมารดาเสียชีวิตแล้ว แต่ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตัดกลุ่มผู้ตอบที่บิดาและ/หรือมารดาเสียชีวิตแล้วออกไป ทั้งนี้เนื่องมาจากระยะเวลาการเสียชีวิตของบิดาและ/หรือมารดาของผู้ตอบระบุไม่ชัดเจนพอที่จะนำมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้ ทำให้เกิดปัญหาในการตีความข้อมูลบางปัจจัย เช่น ตัวแปรลักษณะทางเศรษฐกิจของบุตร ซึ่งเป็นปัจจุบันกาล แต่คำถามเกี่ยวกับการให้การดูแลบิดามารดา และการขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดาเป็นพฤติกรรมโดยรวมที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาในการตีความข้อมูล ดังนั้น เมื่อตัดกลุ่มผู้ตอบที่บิดาและ/หรือมารดาเสียชีวิตออกไป จำนวน 1,059 รายในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จึงมีตัวอย่างเหลือประมาณ 2,175 ราย

รายละเอียดเกี่ยวกับหลักการทดแทนบ้านตัวอย่างและหลักการคัดเลือกบุคคลเข้าข่ายเพื่อให้สัมภาษณ์ได้จาก “สรุปผลการวิจัยเบื้องต้น โครงการครอบครัวไทย (General Family Survey)” (ภัตสร ลิมานนท์ และคณะ, 2538: 12-13)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในโครงการศึกษาครอบครัวไทย ปี พ.ศ. 2537 อาศัยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามโดยใช้พนักงานสัมภาษณ์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างช่วงเดือน มีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2537 แบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ ประชากรชาย-หญิงที่ตกเป็นตัวอย่างเก็บข้อมูลในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ภูมิหลังด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม ของผู้ให้สัมภาษณ์และครอบครัวรวมทั้งชีวิตในวัยเยาว์ของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ข้อมูลพื้นฐานภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์และครอบครัว
3. การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตก่อนอายุ 30 ปี ของผู้ให้สัมภาษณ์ อาทิ การศึกษา การประกอบอาชีพ เหตุการณ์ด้านประชากร เช่น การสมรส การมีบุตร ฯลฯ
4. สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว และสภาพแวดล้อม
5. การเลี้ยงดูบุตร
6. ภาระรับผิดชอบของสมาชิกครอบครัว และการตัดสินใจภายในครอบครัว
7. การจัดสรรเวลาของสมาชิกในครอบครัว

8. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวต่างรุ่น (พ่อแม่ ลูก พี่น้อง ฯลฯ) และสมาชิกต่างเพศ
9. ผู้สูงอายุ และทัศนคติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
10. ทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวไทย

4. ข้อจำกัดในการศึกษา

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาครั้งนี้ ใช้ข้อมูลจากโครงการศึกษาครอบครัวไทย ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ จึงมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเท่าที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เท่านั้น ทำให้มีตัวแปรจำกัดในการวิเคราะห์ และขาดข้อมูลในบางปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา เช่น อายุของบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา เป็นต้น นอกจากนี้ ข้อมูลสำคัญบางประการ เช่น ระยะเวลาการเสียชีวิตของบิดาและ/หรือมารดาของผู้ตอบไม่ชัดเจนพอที่จะนำมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้กลายเป็นข้อจำกัดที่ทำให้สูญเสียหน่วยการวิเคราะห์ไปถึงประมาณ 1 ใน 3 ของตัวอย่างทั้งหมด ดังกล่าวแล้วข้างต้น

2. เนื่องจากเหตุผลความจำกัดของข้อมูลดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้วิจัยต้องเลือกวิเคราะห์เฉพาะความสัมพันธ์บางส่วน โดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา 2 รูปแบบ คือ การที่บุตรให้การดูแลบิดามารดา และการที่บุตรขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา เท่านั้น ทั้งๆ ที่รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดายังสามารถพิจารณาได้จากด้านอื่นๆ อีก เช่น ความรู้สึกที่มีต่อกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา การพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรกับบิดามารดา ความสนิทสนมระหว่างบุตรกับบิดามารดา ความเข้าใจต่อกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา เป็นต้น

3. การศึกษาความสัมพันธ์โดยวัดจากพฤติกรรมทั้ง 2 รูปแบบในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวัดความสัมพันธ์ในด้านเดียว คือ พฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา

ถึงแม้ว่าการวิจัยนี้จะมีข้อจำกัดด้านข้อมูลหลายประการดังกล่าวแล้ว แต่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาโดยวัดจากพฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา คือ การที่บุตรให้การดูแลบิดามารดา และการที่บุตรขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา โดยใช้ข้อมูลจากโครงการศึกษาครอบครัวไทย ปี พ.ศ. 2537 ยังนับว่าเป็นการศึกษาที่มีประโยชน์ ทั้งนี้เพราะการศึกษาดังกล่าวได้ใช้ข้อมูลระดับประเทศ ทำให้ผลการวิจัยนี้สามารถให้ความรู้ และให้ภาพรวมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาในสังคมไทยชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการ หรือเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและวางแผนในการส่งเสริมความมั่นคง และความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวได้

5. นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา มีดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา 2 รูปแบบ คือ การที่บุตรให้การดูแลบิดามารดา และการที่บุตรขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา
2. การให้การดูแลบิดามารดาของบุตร หมายถึง พฤติกรรมของบุตรในการช่วยเหลือบิดามารดาในเรื่องเงินทอง สิ่งของ การดูแลยามเจ็บป่วย และอื่นๆ
3. การขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมของบุตรในการขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดาเมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น
4. อายุ หมายถึง จำนวนปีเต็มของบุตรนับจากเดือนปีเกิด จนถึงเดือนปีของการสัมภาษณ์หรือสำรวจ
5. อาชีพของบุตร หมายถึง ลักษณะการทำงานของบุตร ที่ใช้เวลาทำงานนั้นเป็นประจำและเป็นอาชีพหลักของบุตร
6. รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน จากทุกแหล่ง รวมทั้งของสมาชิกทุกคนที่มอบรายได้เป็นของครอบครัว
7. ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หมายถึง การที่บุตรเป็นเจ้าของบ้าน ที่ดินที่ปลูกบ้าน และที่ดินในครอบครอง
8. การเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว
9. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นการศึกษาที่จบสูงสุดของบุตร
10. การอยู่อาศัยกับบิดามารดา หมายถึง การที่บุตรอยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา หรือ ไม่ได้อยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา

6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและการวัดตัวแปร

1. ตัวแปรตาม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา จะวัดความสัมพันธ์จากพฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา 2 รูปแบบ คือ การที่บุตรให้การดูแลบิดามารดา และการที่บุตรขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา ซึ่งได้จากข้อคำถาม ดังนี้คือ

- 1.1 การให้การดูแลบิดามารดา ได้จาก คำถามข้อ ฅ.8 และ ฅ.19 แล้วแต่กรณี

กรณีบิดาและ/หรือมารดาอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับบุตร ตาม

ข้อ ฅ.8 “ท่านดูแลรับผิดชอบพ่อแม่อย่างไร”

กรณีบิดาและ/หรือมารดา ไม่ได้อยู่ในบ้านเดียวกับบุตร ถา

ข้อ ฌ.19 “พ่อและ/หรือแม่ได้รับการดูแลส่งเสียด้านเงินทอง หรือ ข้าวของจากบุตรอย่างไร”

ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้เพียงกรณีใดกรณีหนึ่งเท่านั้น และจากคำถามทั้ง 2 กรณี การให้การดูแลบิดามารดา ได้แก่

- รับผิดชอบทุกเรื่อง (เงินทอง ข้าวของ ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย)
- ให้เงินช่วยเหลือเป็นบางส่วน
- บุตรไม่ได้ให้การดูแล ซึ่งหมายความว่า ตัวผู้ตอบและบุตรส่วนใหญ่มีภาระของตนเอง ไม่ได้ช่วยเหลือ

ตนเอง ไม่ได้ช่วยเหลือ

- พี่น้องช่วยกันดูแล ซึ่งหมายความว่า ผู้ตอบและบุตรส่วนใหญ่ช่วยกันรับผิดชอบ

ดูแลบิดามารดา

1.2 การขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา ได้จากคำถามข้อ ฌ.7 และฌ.22

“ท่านเคยปรึกษาหารือ หรือคำแนะนำจากพ่อแม่ เมื่อมีปัญหาต่างๆ หรือไม่”

จากคำถามทั้ง 2 ข้อ การขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดา ได้แก่

- ปรึกษาเป็นประจำ
- ปรึกษาเป็นบางเรื่อง
- ไม่ค่อยได้ปรึกษา

2. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่ใช้เป็นตัวแปรควบคุม มีรายละเอียดดังนี้ คือ

2.1 ปัจจัยทางประชากร

ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพของบุตร ซึ่งตัวแปรด้านประชากรนี้จะแสดงให้เห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของการให้การดูแลบิดามารดา และการขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิดามารดาของบุตรที่มีอายุต่างกัน รวมทั้งจะชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่าบุตรเพศชายและบุตรเพศหญิง และบุตรที่เป็นโสด บุตรที่แต่งงานแล้ว มีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างไร

2.1.1 เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ชาย และหญิง

2.1.2 อายุ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 15-29 ปี 30-44 ปี และ 45 ปีขึ้นไป

2.1.3. สถานภาพสมรส แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ โสด สมรส และหม้าย/หย่า/แยก

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพของบุตร รายได้ของครอบครัว การเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และระดับการศึกษา ซึ่งตัวแปร

เหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ว่า บุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องเหล่านี้ จะแตกต่างกันในการให้การดูแลบิณฑบาต และการขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิณฑบาตหรือไม่ อย่างไร

2.2.1. อาชีพของบุตร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน กลุ่มที่ทำงานในภาคเกษตรกรรม และกลุ่มที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

2.2.2. รายได้ของครอบครัว แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 3,000 บาทหรือต่ำกว่าต่อเดือน 3,001-11,000 บาทต่อเดือน และ 11,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน

2.2.3. การเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ตนเอง คู่สมรส ตนเองและคู่สมรส และสมาชิกคนอื่นในครอบครัว

2.2.4. ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ได้จากคำถามข้อ ข.17 ง.2 และ ง.3 ซึ่งเป็นการถามถึงความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3 อย่าง คือ บ้าน ที่ดินในครอบครอง และที่ดินที่ปลูกบ้าน กับผู้ตอบว่าได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินเหล่านี้หรือไม่ ถ้าผู้ตอบว่า “ตนเองเป็นเจ้าของ” จะให้เท่ากับ 1 แต่ถ้าผู้ตอบว่า “ตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของ” จะให้เท่ากับ 0 ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ไม่มีทรัพย์สินทั้ง 3 อย่าง มีทรัพย์สิน 1 อย่าง มีทรัพย์สิน 2 อย่าง และมีทรัพย์สินมากกว่า 2 อย่างขึ้นไป

2.2.5. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ไม่ได้เรียน ประถม มัธยม และปริญญาตรีและสูงกว่า

2.3 ปัจจัยอื่นๆ

ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย และการอยู่อาศัยกับบิณฑบาต

2.3.1. เขตที่อยู่อาศัย แบ่งเป็น 3 เขต คือ เขตชนบท เขตเมือง เขตกรุงเทพมหานคร

2.3.2. การอยู่อาศัยกับบิณฑบาต แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ บุตรที่อยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา และบุตรที่ไม่ได้อยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา

7. วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น ใช้ตารางร้อยละแสดงลักษณะทั่วไปของบุตร ทั้งทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม
2. ใช้ตารางไขว้ (Cross-tabulations) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการให้การดูแลบิณฑบาตของบุตร การขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบิณฑบาตของบุตรกับตัวแปรอิสระต่างๆ รวมทั้งการเขียนและการติดต่อบิณฑบาต และใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

8. ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ข้อมูลในตารางที่ 1 เสนอการกระจายร้อยละของประเภทการอยู่อาศัยกับบิดามารดา เขตที่อยู่อาศัย และลักษณะทางประชากรของประชากรตัวอย่าง (ซึ่งต่อไปนี้จะใช้คำแทนกลุ่มประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างว่า ผู้ตอบชาย หรือผู้ตอบหญิง ซึ่งตอบคำสัมภาษณ์ในฐานะที่เป็นบุตร) จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย โดยมีตัวแปรต่อไปนี้คือ เขตที่อยู่อาศัย การอยู่อาศัยกับบิดามารดา เพศ อายุ และสถานภาพสมรส ซึ่งพบลักษณะทั่วไปของข้อมูล ดังนี้

1. เขตที่อยู่อาศัย

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบจำนวนประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47.7) อาศัยอยู่ในเขตชนบท ขณะที่ผู้ตอบที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 24.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.7)

2. การอยู่อาศัยกับบิดามารดา

ผู้ตอบประมาณร้อยละ 74.2 ไม่ได้กลับบ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา ขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 25.8 อยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ทั้งในเขตชนบท เขตเมือง และเขตกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนผู้ตอบที่อยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดาใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 25.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.9 ของผู้ตอบในเขตเมือง และร้อยละ 24.2 ของผู้ตอบในเขตชนบท) ขณะที่สัดส่วนของผู้ตอบที่ไม่ได้กลับบ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดาไม่แตกต่างกันมากนัก (ร้อยละ 74.3 ของผู้ตอบในเขตชนบท ร้อยละ 72.1 ของผู้ตอบในเขตเมือง และร้อยละ 75.8 ของผู้ตอบในเขตกรุงเทพมหานคร)

3. เพศ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ตอบหญิง มีสัดส่วนสูงกว่า ผู้ตอบชาย (ร้อยละ 69.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 30.3) เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนผู้ตอบหญิงไม่แตกต่างกันมาก (ร้อยละ 71.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 70.1) ขณะที่ในเขตชนบท มีผู้ตอบหญิง ร้อยละ 68.8

4. อายุ

ผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีอายุเฉลี่ย 35.4 ปี โดยมีผู้ตอบในกลุ่มอายุ 30-44 ปี มีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 48.0) รองลงมาคือ ผู้ตอบที่อยู่ในกลุ่มอายุ 15-29 ปี มีประมาณร้อยละ 31.6 และสัดส่วนต่ำสุด คือ ผู้ตอบที่อยู่ในกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 20.4) เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตชนบท มีผู้ตอบร้อยละ 24.8 อยู่ในกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ ในเขตเมือง มีร้อยละ 17.8 และในเขตกรุงเทพมหานคร มีร้อยละ

15.1 แต่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มที่ผู้ตอบจะอยู่ในกลุ่มอายุน้อยในสัดส่วนที่มากกว่าที่พบในเขตเมืองและเขตชนบท กล่าวคือ ผู้ตอบที่อยู่ในกลุ่มอายุ 15-29 ปี มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 42.1 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีร้อยละ 31.3 ในเขตเมือง และมีร้อยละ 25.7 ในเขตชนบท ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการย้ายถิ่นของประชากรวัยหนุ่มสาวที่เข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานครมีมากกว่าในเขตอื่น

5. สถานภาพสมรส

จากข้อมูล พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.7) เป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรส กำลังสมรส รองลงมา คือ ผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นโสด (ร้อยละ 14.5) ที่เหลือมีสถานภาพสมรสเป็นหม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่ (ร้อยละ 6.8) เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตชนบท มีสัดส่วนผู้ที่กำลังสมรสสูงสุด (ร้อยละ 86.5) ในขณะที่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนผู้ที่เป็นโสดสูงกว่าในเขตอื่น (ร้อยละ 23.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 18.7 ของผู้ตอบในเขตเมือง และร้อยละ 7.2 ของผู้ตอบในเขตชนบท)

ข้อมูลในตารางที่ 2 เสนอการกระจายร้อยละของลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย คุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ อาชีพ รายได้ของครอบครัว การเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว และระดับการศึกษา ซึ่งพบลักษณะทั่วไปของข้อมูล ดังนี้

6. อาชีพ

ผู้ตอบที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ มีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม สูงที่สุด (ร้อยละ 49.0) รองลงมา คือ ผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 33.2) และ สัดส่วนต่ำสุด คือ ผู้ที่ไม่ทำงาน (ร้อยละ 17.7) เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตเมือง มีสัดส่วนผู้ที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมสูงกว่า ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตชนบท (ร้อยละ 77.3 ร้อยละ 68.7 และร้อยละ 23.0 ตามลำดับ) ขณะที่ในเขตกรุงเทพมหานคร มี สัดส่วนผู้ที่ไม่ทำงาน (ร้อยละ 31.2) สูงกว่าในเขตเมือง (ร้อยละ 18.4) และในเขตชนบท (ร้อยละ 9.5)

7. รายได้ของครอบครัว

ในการศึกษารั้งนี้ พบว่า สัดส่วนของผู้ที่มีรายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ย 3,001-11,000 บาท สูงสุด (ร้อยละ 38.8) รองลงมา คือ ผู้ที่มีรายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ย 3,000 บาทหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 31.2) และมีผู้ตอบเพียงร้อยละ 28.7 เท่านั้น ที่มีรายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ย 11,001 บาทขึ้นไป เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตชนบท

มีสัดส่วนผู้ที่มีรายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ย 3,000 บาทหรือต่ำกว่า สูงกว่า ในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 54.8 ร้อยละ 12.9 และร้อยละ 6.8 ตามลำดับ) ขณะที่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนผู้ที่มีรายได้ครอบครัว โดยเฉลี่ย 11,001 บาทขึ้นไป สูงกว่า ในเขตเมืองและเขตชนบท (ร้อยละ 46.9 ร้อยละ 44.8 และร้อยละ 9.9 ตามลำดับ) จะสังเกตได้ว่า ผู้ที่อยู่ในเขตชนบท มีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในเขตชนบท ส่วนใหญ่เป็นงานในภาคเกษตรกรรม รายได้ที่ได้รับอาจจะไม่แน่นอน ต่างจากในเขตเมืองหรือเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นงานนอกภาคเกษตรกรรม มีอาชีพให้ทำหลากหลาย มีโอกาสที่จะมีงานทำ รวมถึงรายได้ที่ได้รับค่อนข้างแน่นอนในแต่ละเดือน รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยจึงสูงกว่าในเขตชนบท

8. การเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว

ในครอบครัวของผู้ตอบ มีสัดส่วนของผู้ที่ตัวผู้ตอบ และ คู่สมรสเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวสูงสุด (ร้อยละ 27.0) รองลงมาคือ ผู้ตอบที่คู่สมรสเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวและสมาชิกอื่นเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 25.4 และสัดส่วนต่ำสุด คือ ผู้ตอบที่ตนเองเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว (ร้อยละ 21.9) เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตเมือง มีครัวเรือนที่มีตัวผู้ตอบและคู่สมรสเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวมีสัดส่วนสูงกว่า ที่พบในเขตชนบทและเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 29.6 ร้อยละ 26.3 และร้อยละ 26.0 ตามลำดับ)

9. ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ตัวแปร 3 ตัว เพื่อวัดความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน คือ ความเป็นเจ้าของบ้าน ที่ดินที่ปลูกบ้าน และที่ดินในครอบครอง จากข้อมูล พบว่า ผู้ที่มีทรัพย์สินมากกว่า 2 อย่างขึ้นไป มีร้อยละ 39.1 รองลงมา คือ ผู้ที่มีทรัพย์สิน 2 อย่าง มีร้อยละ 26.0 ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สิน มีร้อยละ 20.6 และผู้ที่มีทรัพย์สิน 1 อย่าง มีร้อยละ 14.3 เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตชนบท ผู้ที่มีทรัพย์สินมากกว่า 2 อย่างขึ้นไป มีสัดส่วนสูงกว่าที่พบในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 54.7 ร้อยละ 27.7 และร้อยละ 22.4 ตามลำดับ) ในทางกลับกัน ในเขตกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินสูงกว่าในเขตเมืองและเขตชนบท (ร้อยละ 41.1 ร้อยละ 33.9 และร้อยละ 1.7 ตามลำดับ) จะสังเกตได้ว่า ผู้ที่อยู่ในเขตชนบทมีทรัพย์สินมากกว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร น่าจะเป็นเพราะในเขตเมืองมีจำนวนที่ดินจำกัดและราคาที่ดินสูงกว่ามาก ทำให้โอกาสหรือความสามารถที่จะเป็นเจ้าของบ้านหรือที่ดินของผู้ตอบส่วนใหญ่มีน้อยกว่าในเขตชนบท

10. ระดับการศึกษา

ผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ มีสัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาระดับประถม สูงที่สุด (ร้อยละ 62.1) รองลงมา คือ ระดับมัธยม (ร้อยละ 19.3) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 14.5) และสัดส่วนต่ำสุด คือ ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 4.0) เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ในเขตชนบท ผู้ที่มีการศึกษาระดับประมามีสัดส่วนสูงกว่า ที่พบในเขตกรุงเทพมหานครและเขตเมือง (ร้อยละ 82.0 ร้อยละ 49.8 และร้อยละ 37.5 ตามลำดับ) ในทางกลับกันในเขตเมือง มีสัดส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี สูงกว่าในเขตอื่นๆ คือ ร้อยละ 27.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 21.1 ของผู้ตอบในเขตกรุงเทพมหานคร และร้อยละ 4.1 ของผู้ตอบในเขตชนบท

ตารางที่ 1 การกระจายร้อยละของบุตร จำแนกตามประเภทการอยู่อาศัยกับบิดามารดา
ลักษณะทางประชากร และเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทางประชากร	รวมทั้งประเทศ	เขตที่อยู่อาศัย		
		ชนบท	เมือง	กรุงเทพมหานคร
เขตที่อยู่อาศัย	100.0	47.7	24.6	27.7
จำนวน	(2175)	(1038)	(534)	(603)
การอยู่อาศัยกับบิดามารดา				
บุตรอยู่บ้านเดียวกับบิดาและ/หรือมารดา	25.8	25.7	27.9	24.2
บุตรไม่ได้อยู่บ้านเดียวกับบิดา และ/หรือมารดา	74.2	74.3	72.1	75.8
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)
เพศ				
ชาย	30.3	31.2	28.8	29.9
หญิง	69.7	68.8	71.2	70.1
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)
อายุ				
15-29 ปี	31.6	25.7	31.3	42.1
30-44 ปี	48.0	49.5	50.9	42.8
45 ปี ขึ้นไป	20.4	24.8	17.8	15.1
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)
อายุเฉลี่ย (ปี)	35.4	37.2	34.9	32.7
สถานภาพสมรส				
สมรส	78.7	86.5	72.8	70.5
หม้าย/หย่า/แยก	6.8	6.3	8.4	6.3
โสด	14.5	7.2	18.7	23.2
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)

ตารางที่ 2 การกระจายร้อยละของบุตร จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม และ
เขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง เศรษฐกิจ และสังคม	รวมทั้งประเทศ	เขตที่อยู่อาศัย		
		ชนบท	เมือง	กรุงเทพมหานคร
อาชีพ				
ไม่ทำงาน	17.7	9.5	18.4	31.2
ทำงานในภาคเกษตรกรรม	33.2	67.3	4.3	0.2
ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม	49.0	23.0	77.3	68.7
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน				
3,000 บาทหรือต่ำกว่า	31.2	54.8	12.9	6.8
3,001–11,000 บาท	38.8	34.7	40.6	44.1
11,001 บาทขึ้นไป	28.7	9.9	44.8	46.9
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	1.3	0.6	1.7	2.2
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)
การเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว				
ตนเอง	21.9	21.5	24.5	20.2
คู่สมรส	25.4	28.9	20.8	23.4
ตนเองและคู่สมรส	27.0	26.3	29.6	26.0
สมาชิกในครอบครัว	25.4	23.3	24.7	29.7
ไม่ทราบ	0.3	-	0.4	0.7
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)
ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน *				
ไม่มีทรัพย์สิน	20.6	1.7	33.9	41.1
มีทรัพย์สิน 1 อย่าง	14.3	7.5	20.6	20.4
มีทรัพย์สิน 2 อย่าง	26.0	36.0	17.8	16.1
มีทรัพย์สินมากกว่า 2 อย่าง	39.1	54.7	27.7	22.4
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)

* หมายถึง ความเป็นเจ้าของบ้าน ที่ดินที่ปลูกบ้าน และที่ดินในครอบครัว

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม	รวมทั้งประเทศ	เขตที่อยู่อาศัย		
		ชนบท	เมือง	กรุงเทพมหานคร
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	4.0	6.3	1.5	2.3
ประถมศึกษา	62.1	82.0	37.5	49.8
มัธยมศึกษา	19.3	7.6	33.7	26.7
ปริญญาตรีและสูงกว่า	14.5	4.1	27.3	21.1
รวม	100.0(2175)	100.0(1038)	100.0(534)	100.0(603)